

ред пацієнтом, а також відповідальність пацієнта, чітке виконання всіх рекомендацій лікаря-ортодонта.

Перед захистом історії хвороби проводиться науково-практичний семінар, провідною метою якого є сприяння поглибленому засвоєнню курсантами основних питань за темою, спонукання лікарів до колективного творчого обговорення, оволодіння науковими методами аналізу, спрямування на самостійне вивчення наукової та методичної літератури, формування навичок самоосвіти.

У процесі підготовки до семінару курсанти самостійно опрацьовують літературу (навчальну, методичну, наукову), вчать критично оцінювати різні джерела.

Проведення семінарського заняття супроводжується показом мультимедійної презентації за обраною темою. Під час показу презентації лікар бере на себе окремі функції викладача, що демонструє повноту засвоєння навчального матеріалу.

Іншим елементом контролю засвоєння вивченого матеріалу з окремої теми є система тестового контролю. Використання тестових технологій, складання ситуаційних завдань у навчанні дозволяють розглядати молодого фахівця як центральну фігуру освітнього процесу і ведуть до зміни стилю взаємин між його суб'єктами. При цьому викладач перестає бути джерелом інформації та займає позицію людини, яка організовує самостійну діяльність лікарів-курсантів і керує нею.

На кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів ВДНЗУ «УМСА» створено навчальний посібник «Ортодонтія» [2]. Відповідно до навчального плану і програми спеціалізації лікарів-ортодонтів, затверджених МОЗ України, укладено «Збірник тестових питань та відповідей», який складається з 22 розділів за фахом «Ортодонтія» і містить 1172 питання з варіантами відповідей до них.

Отже, процес вирішення тестових і ситуаційних завдань дає змогу не тільки контролювати факт засвоєного матеріалу, а і становить собою одну з форм СР, що дає змогу молодому фахівцю акцентувати увагу на питаннях із неправильною відповіддю.

Таким чином, застосування елементів тестової системи навчання і контролю рівня знань за спеціальністю «Ортодонтія» в процесі підготовки лікарів-ортодонтів дозволяє ефективно систематизувати і поглиблювати практичні та теоретичні навички.

Для позааудиторної СР при підготовці до практичних занять, написання рефератів, історій хвороб та ін. на кафедрі створена наукова бібліотека у вигляді підручників, методичних рекомендацій, періодичних видань вітчизняних і закордонних авторів, також наявні видання, розроблені співробітниками кафедри.

Отже, основним заданням вищого навчального закладу є формування творчої особистості спеціаліста, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Вирішення цього завдання неможливе лише шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до лікаря-курсанта. Тому слід визнати, що СР майбутніх лікарів є не просто важливою формою освітнього процесу, а й має стати його основою.

Список використаної літератури

1. Курєдова В. Д. Ортодонтія. Збірник тестових питань та відповідей / В. Д. Курєдова, В. А. Сірик, Л. В. Смаглюк. – Полтава, 2005. – 148 с.
2. Ющук Н. Д. Непрерывное обучение врачей – требование современной практики здравоохранения / Н. Д. Ющук, Ю. В. Мартынов // Медицинское образование и профессиональное развитие. – 2013. – № 1. – С. 16-25.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА КАФЕДРИ ЯК МЕТОД ПОКРАЩЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ПАТОМОРФОЛОГІЇ

Гасюк А.П., Ройко Н.В., Филенко Б.М., Проскурня С.А., Насонов П.І.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено роль науково-дослідної роботи кафедри патологічної анатомії з секційним курсом ВДНЗУ «УМСА» в підготовці майбутнього лікаря. Значна увага приділяється впровадженню в навчальний процес результатів наукових досліджень та ролі студентського наукового товариства у формуванні висококваліфікованого спеціаліста.

Ключові слова: патоморфологія, науково-дослідна робота, навчальний процес.

В умовах науково-технічного прогресу зростає роль наукових досліджень співробітників кафедр вищих медичних навчальних закладів і широкого впровадження результатів цих досліджень у навчальний процес. Лише в такому разі можливе забезпечення нерозривного зв'язку між навчальним і науковим процесами, що дозволяє комплексно здійснювати підготовку майбутніх лікарів.

Упровадження результатів наукових досліджень у процес навчання сприяє посиленню пізнавального процесу в студентів, розширенню меж дисципліни, що вивчається та підкреслює її значення, сприяє підвищенню ефективності навчання, профілізації викладання на різних факультетах зокрема. Це підтверджується багаторічним досвідом роботи кафедри патологічної анатомії з секційним курсом ВДНЗУ «УМСА». Нові дані, отримані в процесі науково-дослідної роботи, широко використовуються в навчальному процесі одразу після їх отримання й апробації.

За останні роки у викладання патоморфології були впроваджені нові дані патологічної анатомії окремих хвороб серцево-судинної патології, зокрема атеросклерозу та ішемічної хвороби серця; патології органа зору при гіпертонічній хворобі та цукровому діабеті; онкологічної патології різної локалізації (молочної залози, легень).

Помітне місце в наукових інтересах співробітників кафедри посідає дослідження патологічної анатомії основних стоматологічних хвороб, і це стосується не лише морфології карієсу зубів, а і його морфогенезу з урахуванням одонтогеніки. На сучасному етапі науковий пошук присвячений дослідженню кіст щелепно-лицевої ділянки,

морфології пухлин і пухлиноподібних процесів м'яких тканин цієї локалізації та слинних залоз. Значна частина вищевказаних результатів, а також деяких інших даних науково-дослідної роботи кафедри була впроваджена в навчальний процес на всіх факультетах, урахувавши спеціалізацію.

Подібний підхід до впровадження в практику викладання дисципліни результатів науково-дослідної роботи з оцінкою їхнього значення в практичній охороні здоров'я значно підвищує інтерес студентів до вивчення патологічної анатомії. Адже для студента надзвичайно важливим є усвідомлення того, наскільки глибоко патологічна анатомія проникає в інші медичні дисципліни, які він буде вивчати в майбутньому. Патологічна анатомія – наука, яка може дати важливу інформацію для розуміння або переосмислення клінічних фактів та веде до докорінної перебудови лікувально-профілактичних заходів. У зв'язку з цим необхідно широко показувати на конкретних прикладах, бажано з власних наукових досліджень, справжню роль патологічної анатомії в практичній охороні здоров'я. Необхідно довести, що патологічна анатомія – це не стала наука, а галузь, що постійно розвивається і містить багато невідомих, дискусійних і невирішених питань.

Обговорення на заняттях нових наукових фактів має значний вплив на свідомість і знання студентів, сприяє розвитку здатності до аналізу та синтезу. Надзвичайно важливим є обговорення подібних питань під час науково-дослідної та навчально-дослідної роботи студентів. Студенти на кафедрі працюють у студентських наукових гуртках, самостійно проводять дослідження за науковою проблематикою кафедри. Адже провідною метою студентського наукового гуртка є поглиблення, систематизація теоретичних і практичних знань, оволодіння методикою наукових досліджень; розвиток навичок самостійної творчої пошукової роботи, накопичення досвіду досліджень; виховання творчого ставлення до наукового пошуку, потягу до самоосвіти, підвищення власної наукової активності; інтелектуальний і духовний розвиток особистості. Члени гуртка самостійно опрацьовують наукову літературу та під керівництвом викладача готують доповіді за певною тематикою [1]. Результати проведеної власної дослідницької діяльності студент викладає у вигляді тез або статей з доповіддю на студентських наукових конференціях. Крім того, студенти-гуртківці беруть участь у олімпіадах із дисципліни.

Результати фактичних наукових розробок кафедри широко включаються до навчально-дослідної роботи студента, що досягається під час вирішення ситуаційних задач. Ці задачі наводять дані з історії хвороби, протоколів розтинів із використанням секційних мікропрепаратів.

Викладач патоморфології відіграє помітну роль у розвитку відчуття професії. Як відомо, студенти молодших курсів далеко не завжди мають повне уявлення про свою майбутню спеціальність. Тому ретельний підбір прикладів і фактів із наукової роботи колективу кафедри дозволяє студенту впевнитись у правильності вибору професії. Не приховуючи складностей і специфіки діяльності лікаря, патологічна анатомія дає можливість на матеріалах своїх досліджень показати необхідність глибокого засвоєння матеріалу програми.

Результати науково-дослідної роботи кафедри патологічної анатомії з секційним курсом сприяють педагогічному процесу, бо, ґрунтуючись на них, викладач використовує для ілюстрації лекцій і практичних занять мультимедійну презентацію, яка характеризує різну патологію, а також статистичні дані. Це вкрай необхідно, оскільки навчальний процес не може бути повною мірою забезпечений атласами патологічної гістології, особливо з точки зору профілізації на різних факультетах [2].

Посилений інтерес у студентів викликає демонстрація препаратів, виготовлених студентами – членами СНТ кафедри при виконанні самостійних наукових досліджень. Цей момент також приваблює студентів до роботи в гуртку кафедри.

Підсумовуючи, необхідно підкреслити в усіх цих видах роботи особливу роль завідувача кафедри, який є організатором навчального і наукового процесу на кафедрі. Використовуючи результати власних наукових досліджень і напрацювання колективу кафедри на лекціях, під час іншої роботи зі студентською аудиторією, завідувач кафедри створює реальну картину наукових напрямів кафедри, успіхів і перспектив цієї роботи. Така широка авторитетна інформація сприяє створенню в колективі творчої, дружньої атмосфери.

Отже, можна стверджувати, що правильно організований процес навчання з умілим використанням наукових даних у навчально-виховній роботі сприяє формуванню висококваліфікованого спеціаліста, озброєного сучасними досягненнями науки, що відповідає завданням вищих медичних навчальних закладів.

Список використаної літератури

1. Новосельцева Т. В. Особливості викладання патоморфології в сучасних умовах / Т. В. Новосельцева, Б. М. Филенко, М. А. Волобуєв // Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах : матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. – Полтава, 2014. – С. 157-158.
2. Лекція як основна складова вивчення патоморфології / І. І. Старченко, Н. В. Ройко, С. А. Проскурня [та ін.] // Актуальні питання якості медичної освіти (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль : ТДМУ, 2016. – Т. 1. – С. 278-279.